

[Hartvig Frisch.]

I de samme Aar steg Produktionsindekset fra at være 100 i 1931, som er Udgangspunkt for Beregningerne, til 105 i 1933, 117 i det næste Aar og til 121 i 1935. Det er denne forøgede Produktivitet med deraf følgende fulde Kapacitet, der er Forklaringen paa Industriernes Blomstring; thi ganske vist stiger Prisniveauet, naar henses til det samlede Pristal, nemlig fra 100 i 1931 til 112 i de første Maanedre af dette Aar; det er her væsentlig Stigningen i Landbrugsprodukternes Pris, der gør Udslaget, og for Arbejderbefolkningen har denne Prisstigning selvfølgelig været følelig, men for den har Lønningerne altsaa været konstante. Men dette kan derimod ikke siges om de Indtægter, Virksomhederne har haft netop ifølge den fulde Kapacitet.

Vi har ikke noget samlet Tal for Virksomhedernes Indtjening. Vi kan ikke isolere disse Virkninger og finde et samlet Tal. Men der findes i Statistisk Aarbogs Tabel Nr. 180 nogle Tal, som det er værd at se lidt paa. Det er nemlig Oversigten over Selskabsbeskatningen i de sidste Aar, indtil 1934 medregnet. Længere kan man desværre ikke komme. Her finder vi, at det samlede skattepligtige Beløb for Selskabsbeskatningen i 1931 var 152 Mill. Kr., for det næste Aar, 1932, stiger det til 162 Mill. Kr., i 1933 gaar det helt op til 208 Mill. Kr. for saa i 1934 at ryge op til 243 Mill. Kr. Og selv om Opgørelsen for 1935, som sagt, endnu ikke forefindes, tør man vist anslaa, at Stigningen her ikke har været mindre end i det foregaaende Aar, snarere større. Og her vil jeg sammenligne med Produktionsindeksets samtidige Stigning, som jeg nævnte før, fra 117 i 1934 til 121 i 1935. Det betyder noget nær en Fordobling af de skattepligtige Beløb, der falder ind under Selskabsbeskatningen, regnet fra Udgangspunktet. Sammenlign nu dette Tal med den konstante gennemsnitlige Arbejds løn. Ja, naturligvis er Selskabsbeskatningens Tal kun symptomatiske, da de ogsaa omfatter andre Indtægter end Industriindtægten, men de siger jo alligevel meget om den stigende Velstand for et lille Udsnit af Befolkningen. Og naar denne Velstandspukkel dannes, saa vil en Fordeling med rimeligere Udbytte til de lavestlønnede intet som helst have med Inflation at gøre. Tværtimod vil en Fastholdelse af nøjagtig det samme gennemsnitlige Timelønstal som i 1931 reelt betyde en Tilbagegang for Lønarbejderne, specielt for dem, der arbejder paa Time løn, men ogsaa for Arbejderklassen som Helhed vil det reelt betyde Tilbagegang.

Der er nemlig Forskel paa en ændret Fordeling af Købekraften, og en inflatorisk Opkrøning af Købekraften, og Arbejdsgiverens Lønpolitik og Lockouttrusel og Gennemførelse af Lockouten har derfor ikke Spor af Forbindelse med Regeringens økonomiske Politik.

Hele dette Overgreb fra Industriens Side viser, hvorledes Resterne af det gamle liberalistiske, kapitalistiske Samfund kommer i Modsætning til de planøkonomiske Faktorer, og det lader sig jo i høj Grad ogsaa aflæse, naar man ser paa den sidste store Faktor, *Pengevæsenet*. Her har man, fra en vis Side ogsaa villet skyde Regeringen i Skoene, at Renteniveauet har været stigende, men Sandheden er jo den, at Nationalbankens Diskontoforhøjelse i det lange Løb *maatte* sættes igennem som Følge af Maksimalrentens Bortfald. Det er umodsigelig godtgjort, at hvis Diskontoen var blevet staaende efter Maksimalrentens Bortfald, kunde der direkte tjenes Penge paa Belaaningerne efter den lave Diskonto, ligefrem direkte skabes Erhvervsmuligheder paa denne Forskel efter Maksimalrentens Bortfald.

Denne Renteløvs Bortfald blev fremtvunget politisk af Landstingsflertallet, og Ophævelsen viste, at Særinteresserne paa dette Punkt atter var stærkere end Samfundsinteresserne. Der har nemlig siden 1932 i høj Grad været gjort Begyndelsen til Planøkonomi ogsaa paa Pengevæsenets og Kreditgivningens Omraade. Vi har her i Landet et lukket Pengemarked med Forbud mod Kapitalffugt, og vi har under Landbrugskrisen to Gange staaet ganske nær ved at kunne gennemføre en virkelig gennemgribende Konvertering. Men netop som den kriseramte Bonde som en moderne Tantalus vilde række Haanden ud og tage Grenen med de modne Frugter, svippede Grenen i Vejret. Kapitalejerne havde saadanne politiske Forbindelser, at de formaaede at forhindre Gennemførelsen. Hvorvidt den nu gennemførte Nyordning af Danmarks Nationalbank i Fremtiden vil sikre Samfundshensynet, det skal Tiden vise. De heftige Krav om, at Staten skal sælge ud af Landmandsbankaktierne, er typiske for den Frygt, der hersker i visse Kredse for, at Planøkonomien ogsaa skal vinde et Hold over Pengevæsenet.

Det er disse Modsætninger mellem en ældre Tids Ideal og en ny Tids Krav, som kendetegner Øjeblikkets Økonomi i Danmark. Sagen er den, at enhver planøkonomisk Ordning møder politiske Hindringer, saa snart den berører de besiddende